

Uloga ekoturizma na području Plitvičkih dolina

Marin Turkalj, Karlo Beljan, Stjepan Posavec, Damir Barčić, Matija Bakarić

Nacrtačak – Abstract

U radu je analizirana uloga ekoturizma na području Plitvičkih dolina, točnije važnost ekoturizma u Općini Rakovica koja je dio širega turističkoga konteksta Nacionalnoga parka. Plitvičke doline šire su područje koje gravitira obližnjemu Nacionalnomu parku Plitvička jezera. Opisan je povijesni razvoj turizma ove regije, definirani su oblici turizma, a naglasak je stavljen na izuzetno važan oblik turizma, na ekoturizam. Ta vrsta turizma na prvo mjesto stavlja očuvanje prirode i okoliša te je glavni pokretač turizma te regije. Sustavnim razvojem ponude usluga, atrakcija i aktivnosti cijelo se područje oko Nacionalnoga parka pretvorilo u jednu od privlačnijih turističkih destinacija u Hrvatskoj pod imenom Plitvičke doline. Kako bi se analizirala ponuda i potražnja toga turističkoga tržišta te zadovoljstvo turista, kreiran je i proveden anketni upitnik među posjetiteljima (vrijeme skupljanja: ljeto 2023, broj ispitanika: 60). Rezultati uključuju analizu frekvencije posjeta te njihovu sezonalnost, ocjenu kvalitete prirodnih resursa, analizu utjecaja ljepote okoliša na zadovoljstvo posjetitelja, stavove posjetitelja o cijeni ulaznica i opću ocjenu nakon posjeta. Zaključak je da treba poraditi na ponudi i kvaliteti sadržaja izvan sezone kako bi se turizam tijekom ljeta rasporedio i na ostala godišnja doba barem donekle.

Ključne riječi: turizam, ekoturizam, Općina Rakovica, NP Plitvička jezera, ponuda, potražnja, šumski ekosustavi

1. Uvod – Introduction

»Turizam je skup odnosa i pojava, koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekoga mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s tim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost« (Antunac 2001). Iz pogleda turista turizam je putovanje, rekreacija, godišnji odmor i sl., no iz stajališta ljudi koji se bave njime turizam je intenzivan rad i prihod. Možemo reći da je turizam vrlo kompleksna i heterogena djelatnost pa na temelju toga različiti pristupi i zaključci izraz su njegove heterogene prirode. Od samoga svoga postojanja čovjek je putovao, selio se iz raznih razloga i pobuda. U teoriji se često provlači teza kako je turizam započeo s prvim putovanjima i migracijama. Danas je takav stav teško prihvatljiv jer su tadašnja putovanja uglavnom bila povezana s potragom za boljim uvjetima života ili pak zbog ratničkih pobuda. Prema nekim teoretičarima turizam se počeo razvijati onda kada je svijet dosegao određeni stupanj civilizacije i razvoja, tj. otkada se počelo živjeti u

strukturiranim i organiziranim zajednicama (Petrić 2003). Moderni oblik turizma obično se povezuje s ranijim nazivom »Grand Tour«, što je predstavljalo putovanje u Europu koje su organizirali pripadnici bogate europske elite. Taj je običaj bio vrlo popularan od šezdesetih godina sedamnaestoga stoljeća do ekspanzije željezničke mreže sredinom četrdesetih devetnaestoga stoljeća (Nikočević 2008).

Velikim brojem koristi koje nudi i koje iz njega izlaze danas je turizam jedan od najznačajnijih sektora u gospodarstvu svake države. Turistička djelatnost prodire u gotovo sve ostale gospodarske djelatnosti neke države pa je turizam nemoguće svesti na jednu gospodarsku granu. One se međusobno dopunjuju i djeluju na tržištu ponude i potražnje. Svaka zemlja ima posebne atrakcije i specifičnosti prema kojima stvara svoju turističku ponudu koja bi trebala zadovoljiti turističku potražnju. Povećanje turističke potražnje uzrokuje povećanu potražnju za radnom snagom, odnosno dovodi do povećanja broja radnih mjesta na sezonskim poslovima u turističkom području (Galičić i dr. 2016).

Danas se turizam temelji na atraktivnosti određenoga prostora, a kvaliteta je toga prostora mjera za razvoj turizma jer njegovim očuvanjem povećavaju se šanse za njegovim posjećivanjem. Turistički prostor ne odnosi se samo na prostor gdje se odvija turizam, nego i na prostor u kojem se događa kretanje od stalnoga mjesta boravka do odabrane turističke destinacije te gdje se donosi odluka o turističkom kretanju (Bilen 2008).

Turistička potražnja je spremnost turistâ da kupe određenu količinu dobara i usluga za zadovoljenje njihovih potreba, a spremnost ovisi i o cjelokupnom nizu elemenata (dohodak, cijena i sl.), a ne isključivo o potrebama turista. Njezine su karakteristike dislociranost od turističke ponude, kompleksnost, elastičnost, sezonski karakter i mobilnost (Petrić 2003). Količinu roba i usluga koje se turistima nude na određenom turističkom tržištu u određeno vrijeme i po određenoj cijeni zovemo turističkom ponudom. Na nju utječu država i poduzeće, društveni i gospodarski čimbenici, okolina i potražnja te prirodni resursi određene destinacije (Posavec i dr. 2016). Od turističke potražnje razlikuje se neelastičnošću i statičnošću (vezana je uz konkretan prostor), dok su sezonski karakter, kompleksnost i dislociranost od potražnje jednake karakteristike (Petrić 2003). Turiste na određenu destinaciju privlače određeni čimbenici ili sadržaji ponude, dok se mjerilom stupnja atraktivnosti te iste destinacije smatra kombinacija određenih čimbenika (Lickorish i Jenkins 2006).

Turistički proizvod je proizvod koji se sastoji od proizvoda i usluga, odnosno od paketa usluga, aktivnosti i događaja koje zadovoljavaju očekivanja turista. Pod turističkim proizvodom razumijevaju se putovanje, usluge prehrane i usluge smještaja. Osnovna obilježja turističkoga proizvoda su složenost, kvaliteta, raznovrsnost sadržaja te cjelovitost. Uloga proizvoda je da zadovoljava sve potrebe turista tijekom putovanja. Njegov uspjeh ovisi o razumijevanju turizma kao fenomena, turistâ kao specifičnih potrošača te proizvoda kao jedne ili više aktivnosti koje zadovoljavaju određene potrebe (Bilen 2008).

Međusobni odnosi proizvođača i potrošača karakteriziraju tržište. Tržište obavlja koordinaciju ljudi, aktivnosti i poduzeća preko sustava cijena, odnosno to je mjesto na kojem kupci i prodavači određuju cijenu i količinu dobara koja će biti potrošena u toku nekoga kružnoga ekonomskoga procesa (Figurić 1996). Turističko tržište je poseban oblik tržišta te se razlikuje od ostalih parcijalnih. Onaj koji kupuje mora putovati do mjesta gdje se nalazi ponuda, tj. ponuda je odvojena od potražnje pa potražnja putuje k ponudi, dok je u ostalim tržištima

to obrnuto jer se tamo proizvod približava kupcu. Ponuda ima mogućnost komunikacije s potražnjom samo specifičnim putovima pa u tome važnu ulogu imaju turistički posrednici (Petrić 2003).

Koncepcija održivoga razvoja javlja se kao odgovor na izrazito brz porast svjetskoga stanovništva, povećanje razlika u društveno-gospodarskom razvoju te snažnu industrijalizaciju i brzu degradaciju okoliša (Golja 2008). Rast i razvoj moraju biti usklađeni s ekosustavima u okviru kojega djeluju. Značenje ekoturizma i suvremeni trendovi u razvoju turizma razumijevaju sve veću svijest potrošača, odnosno čitav koncept koji razumijeva čovjekov povratak prirodi. To uključuje stvaranje turističke ponude na osnovi zdrave hrane i organski proizvedene hrane, netaknutoga prirodnoga okruženja te rekreativnih aktivnosti koje su u vezi s kulturom običaja i tradicije. Danas, kada se sve više spominje predznak eko, nastao je i pojam ekoturizam. On se vrlo često razlikuje u različitim dijelovima svijeta. Ta raznolikost pojmova ovisi o razlikama u vrstama turističkih proizvoda, razlikama u kulturno-civilizacijskom smislu u svijetu te značajkama krajolika gdje se ekoturizam događa.

Pojava ekoturizma povezana je s tri temeljna utjecaja iz turističkoga makrookruženja, a to su: reakcija na negativan utjecaj masovnoga turizma, porast potražnje za atrakcijama temeljenim na prirodi i očuvanom okolišu i prihvaćanje načela održivosti i pokreta za očuvanje okoliša. Nadalje, načela ekoturizma možemo sustavno opisati preko: 1) prepoznavanja važnosti baštine, 2) brige o lokalitetima baštine, 3) razvoja partnerstva za višestruku korist, 4) ugradnje pitanja baštine u poslovno planiranje, 5) ulaganja u ljude i lokalitete, 6) oglašavanja i promoviranja odgovornosti u oblikovanju turističkih proizvoda, 7) pružanja visoko kvalitetnih doživljaja posjetiteljima i 8) uvažavanja prava i obaveza lokalnoga, autohtonoga stanovništva (Carić 2006).

Ekoturizam danas dobiva sve više medijske pozornosti i postaje sve poznatiji među ljudima. Njegova najbolja definicija bila bi da je to turizam u kojem putnici koji su osviješteni podupiru zaštitu prirode i okoliša na turističkoj destinaciji gdje borave, kao i lokalnu zajednicu i njezinu kulturnu baštinu. Njihovo razmišljanje nije usmjereno na to da za uloženi novac dobiju što više, nego da što manje utječu na područje koje su odlučili posjetiti, istodobno pazeći da lokalna zajednica također dobije prihod koji će joj osigurati egzistenciju i daljnji razvoj. Dakle, njihov su odabir domaći, autohtoni proizvodi, po mogućnosti iz organskoga uzgoja te upoznavanje s lokalnim običajima i kulturom. Takav je turizam često

vezan uz područja sa zaštićenim prirodnim vrijednostima, npr. nacionalne parkove i slično (Miljak i dr. 2012).

Hrvatska ima dugu turističku povijest s obzirom na to da je oduvijek privlačila turiste iz cijeloga svijeta najviše zbog svoga prirodnoga bogatstva i ljepota koje nudi. U Hrvatskoj se ekoturizam ubraja u novije oblike turizma koji je sve više spominjan, ali i dalje nerazvijen (Ojurović 2017). Početkom 21. stoljeća njegova je važnost dobila na snazi u turističkoj ponudi pa je 2002. godina bila proglašena godinom ekoturizma. Procjenjuje se da oko tri posto svjetskih turističkih putovanja pripada u ekoturizam, granu turizma koja je nastala zbog veće ekološke svijesti građana, s porastom između deset i dvadeset posto godišnje (Ministarstvo turizma RH 2013).

Republika Hrvatska ima visoku razinu očuvanosti prirode, a posebno se ističe očuvanošću ekoloških sustava i staništa pa na temelju toga ima dobre uvjete za razvoj ekoturizma koje u skladu s održivim razvojem treba zaštititi (Ojurović 2017). U Hrvatskoj je ekoturizam i njegov razvoj usmjeren isključivo na ruralni prostor i zaštićene dijelove prirode. Temelji se na korištenju prirode i njezinih ljepota, ali uz oprez kako se ne bi narušio prirodni sklad. Privlačnost posjetitelja u Hrvatskoj više se odnosi na prirodni prostor i bogatstvo kulturno-povijesne baštine nego na kvalitetu i raznovrsnost turističkih atrakcija. Turiste najviše privlači naše more, razvedena obala te mnogi otoci s brojnim plažama, zelenilom i šumovitosti, dok kontinentalni dio još uvijek u većem dijelu nije prepoznat. Velik je broj turistički atraktivnih zaštićenih područja, a prema bioraznolikosti Hrvatska se nalazi u europskom vrhu.

U širem okviru ovaj rad ima za cilj analizirati značenje ekoturizma. Naime, Plitvičke doline zbog svoje veličine, privlačnosti i kapaciteta za posjetitelje ima ključnu ulogu u stvaranju i razvoju turizma šire regije. U tom segmentu analizirat će se obilježja, značenje i mogućnosti Plitvičkih dolina za razvoj ekoturizma. U užem okviru cilj je rada anketnim upitnikom na području Općine Rakovica dobiti uvid u ponudu i potražnju ekoturizma te zadovoljstvo turista posjetom tomu području.

2. Materijal i metode – *Research material and methods*

2.1 NP Plitvička jezera – *NP Plitvice Lakes*

Nacionalni park Plitvička jezera najveći je i najposjećeniji nacionalni park u Republici Hrvatskoj. Svojom raznovrsnom ponudom prirodnih resursa, kao što su očuvana jezera, prirodne ljepote unutar

parka, slapovi i druge atrakcije, privlače dolazak velikoga broja turista. Stvaranje sedrenih barijera i jezera procesom osedranja daje lokalitetu univerzalnu vrijednost, zbog čega su Plitvička jezera na UNESCO-ovu Popisu svjetske baštine. Plitvička jezera proglašena su nacionalnim parkom 8. travnja 1949. godine, a 1979. godine upisana su na UNESCO-ov Popis svjetske prirodne baštine kao područje izvanredne prirodne ljepote (Breškić 2022).

Prema informacijama iz 2019. godine Park je posjetilo 1,9 milijuna posjetitelja, što ga svrstava među najposjećenije na svijetu i što ga čini svjetskom destinacijom. Po toj brojci NP Plitvička jezera ušao bi unutar 15 najposjećenijih parkova u Sjedinjenim Američkim Državama. Većinom su to posjetitelji iz europskih zemalja (Njemačka, Italija, Nizozemska, Francuska), ali raste i broj posjetitelja s Dalekoga istoka (Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019). S druge strane, postoje i pojedini problemi koji nastaju pri masovnom dolasku posjetitelja jer njihov broj prelazi projektirani kapacitet postojećega sustava posjećivanja u jezerskoj zoni kao glavne atrakcije.

2.2 Općina Rakovica – *Rakovica municipality*

Općina Rakovica, najjužnija općina karlovačke županije, smještena je uz prometnicu D1 Zagreb–Split, neposredno uz granicu Nacionalnoga parka Plitvička jezera na čijem je području i manji dio općine. Upravo ta blizina Nacionalnoga parka čini ju turistički najvažnijim dijelom Karlovačke županije i omogućuje povezivanje gospodarskoga i društvenoga života Plitvičkih jezera i Rakovice (Službena stranica Općine Rakovica).

Indeksom razvijenosti od 68,54 % Općina Rakovica iznad je prosjeka indeksa razvijenosti Karlovačke županije. Većina poslovnih subjekata bavi se primarnim djelatnostima (poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo) te tercijarnim djelatnostima (građevinarstvo). Turizam kao pokretač razvoja gospodarstva svrstava Rakovicu na mjesto odmah nakon Zagreba po broju noćenja turista na kontinentalnom dijelu Hrvatske (Anon. 2019). Brojne atrakcije (Baračeve špilje, Rastoke, Memorijalni centar Nikola Tesla, Ranch Dolina Jelena, Aquatika, Stari grad Drežnik, Pećinski park Grabovača), aktivnosti (adrenalinski park i zipline, terensko jahanje, kajaking, biciklističke vožnje, trčanje i planinarenje, kupanje, lov, vožnja quadovima), velik broj ugostiteljskih objekata s različnom gastronomskom ponudom (većina sirovine iz vlastite proizvodnje ili lokalnih OPG-ova) te kvalitetni smještajni objekti s tri ili više zvjezdica (većinom privatni iznajmljivači, šest kampova i tri hotela) razlog su zbog kojega je Općina Rakovica općina

s najvećim brojem dolazaka i noćenja turista u Karlovačkoj županiji (tablica 1). Nacionalni park uvelike utječe na njezin razvoj, a enorman broj turista, koji se povećava iz godine u godinu, natjerao je lokalno stanovništvo na gradnju smještajnih kapaciteta od kojih danas mnogo njih i živi. Ekoturizam na ovom području nije još dosegao svoj vrhunac te ima mjesta za razvoj.

Tablica 1. Broj noćenja, dolazaka i broj turista na području Općine Rakovica od 2019. do 2021. godine

Table 1 Number of overnight stays, arrivals and tourists in the area of Rakovica municipality for the period 2019–2021

Godina Year	Broj noćenja Overnight stays	Broj dolazaka Arrivals	Broj turista Tourists
2019.	305 017	183 900	183 979
2020.	76 473	44 513	44 647
2021.	197 512	113 386	113 576

Prema statističkim izvješćima Turističke zajednice područja Plitvičke doline u tablici 1 vidljivo je kako je 2019. godina bila rekordna i u cijeloj Hrvatskoj i u općini Rakovica. S ostvarenih 305 017 noćenja i 183 979 dolazaka uvjerljivo je bolja od sljedeće 2020. godine u kojoj je čitav svijet pogodila pandemijska kriza, a to se osjetilo u velikoj mjeri u turizmu. Ograničenje kretanja, zatvaranje granica, strah od virusa i druge posljedice uzrokovale su velik pad turističkih dolazaka. Godine 2020. ostvareno je 44 513 dolazaka i 76 473 noćenja, što je u usporedbi s prethodnom godinom postotak od 24,21 % u dolascima i 25,07 % u noćenjima. Iduće, 2021. godine u prva tri mjeseca ostvareno je 173 % više noćenja nego prethodne godine (dok nije bilo virusa covid-19), a također 58 % više prema 2019. godini. Takav podatak ohrabruje jer toliko noćenja u zimskim mjesecima prije pandemijske krize nije se ostvarivao. Veliku ulogu tomu pridaje se domaćim gostima koje je kriza »natjerala« na istraživanje vlastite zemlje.

U dosadašnjem dijelu turističke sezone (za 2022. godinu) najveći udio dolazaka i noćenja pripada turistima iz Njemačke, Nizozemske, Italije, Francuske i Hrvatske. Do rane jeseni 2022. godine ostvareno je 85 % prometa iz rekordne 2019. godine za isto razdoblje, što je izvanredna brojka. Nakon dugotrajne koronakrize velik je to uspjeh čitave zajednice te veseli činjenica da je interes domaćega tržišta napokon stabilan i u porastu za ovu destinaciju. Ukupan broj dolazaka gostiju iznosi 117 107, a noćenja 211 502 (TZP Plitvičke doline 2022).

Tablica 2. Ostvarena noćenja prema vrsti objekata u 2022. godini (do 1. 9. 2022)

Table 2 Overnight stays by type of facilities in 2022 (until September 1, 2022)

Vrsta objekta – Type of facility	Broj noćenja Overnight stays	Broj dolazaka Arrivals	Broj turista Tourists
Hoteli – Hotels	26 586	15 830	15 907
Kampovi – Camps	91 779	48 468	48 495
Objekti u domaćinstvu – Household facilities	75 942	43 126	43 301
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj Other accommodation facilities	17 215	9683	9724
Ukupno – Total	211 522	117 107	117427

U tekućoj 2022. godini (tablica 2) najviše je noćenja ostvareno u kampovima (43 %) i objektima u domaćinstvu (36 %), a najmanje u hotelima (13 %) i ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj (8 %). Broj dolazaka najveći je također u kampovima (23 %) i objektima u domaćinstvu (20 %), dok je najmanje u hotelima (7 %) i ostalim ugostiteljskim objektima za smještaj (5 %). Iz toga se može zaključiti kako kampovi imaju velik potencijal u budućem razvoju turizma po dosadašnjim rezultatima (tablica 2).

2.3 Metoda rada – Research method

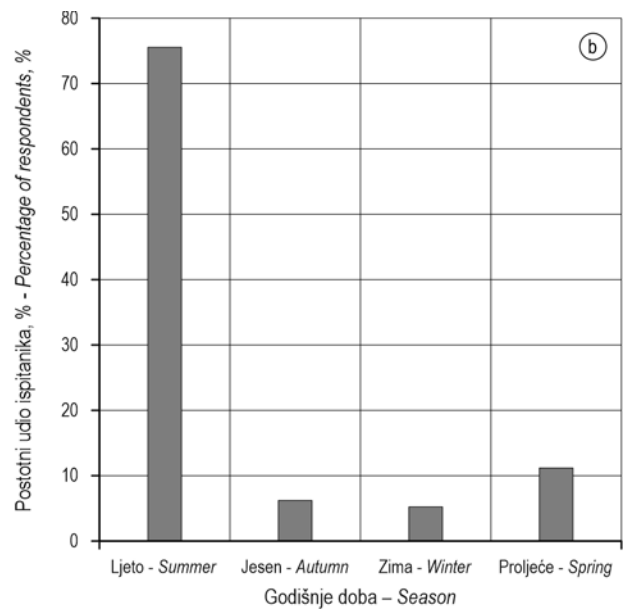
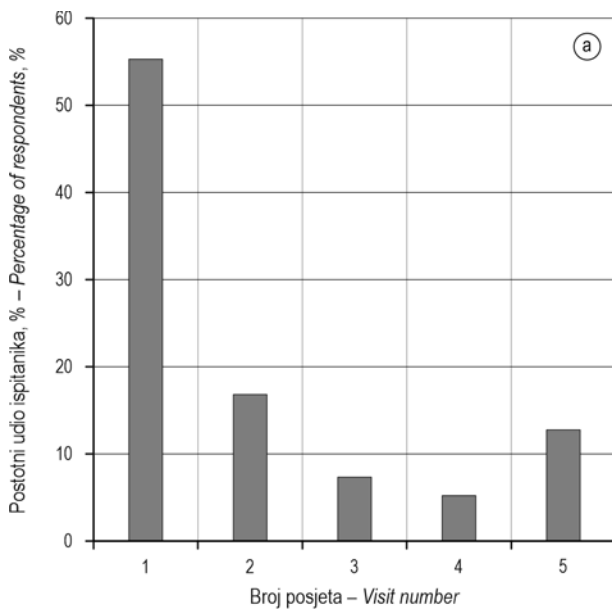
Kako bi se analizirala ponuda i potražnja ovoga turističkoga tržišta te zadovoljstvo turista, kreiran je i proveden anketni upitnik s posjetiteljima. Anketni upitnik provodio se preko programa Google Forms, a posjetitelji širega područja Nacionalnoga parka Plitvička jezera i Plitvičkih dolina pristupali su mu putem QR koda koji je bio postavljen na više lokacija (Ranch Terra, Ranch Dolina Jelena, quad vožnje, pojedini hoteli, obiteljske kuće, agencije). Ukupno je prikupljeno 60 anketa kojima su zahvaćena oba spola i sve dobne skupine i domaćih i stranih ispitanika. Vremenski okvir prikupljanja podataka bio je od srpnja do rujna 2022. godine. Podaci su analizirani u programskom paketu Office 365 (Excel), a prikazani su deskriptivnom statistikom.

3. Rezultati i rasprava – Results and discussion

Na osnovi prikupljenih podataka iz uzorka (60 anketa) 55 % ispitanika izjasnilo se da je posjetilo ovo područje prvi put (posjet kada su i ispunili anketni upitnik), dok je drugi put posjetilo 18,3 % (slika 1a). Iz navedenoga je razvidno da se najveći

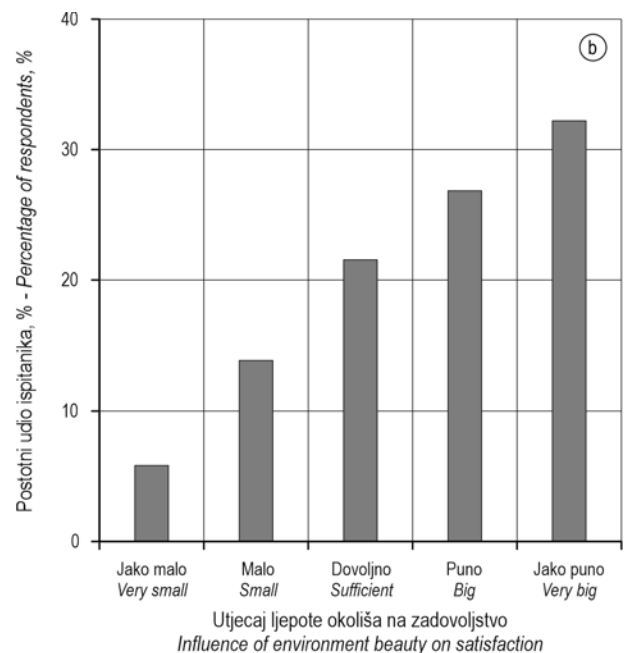
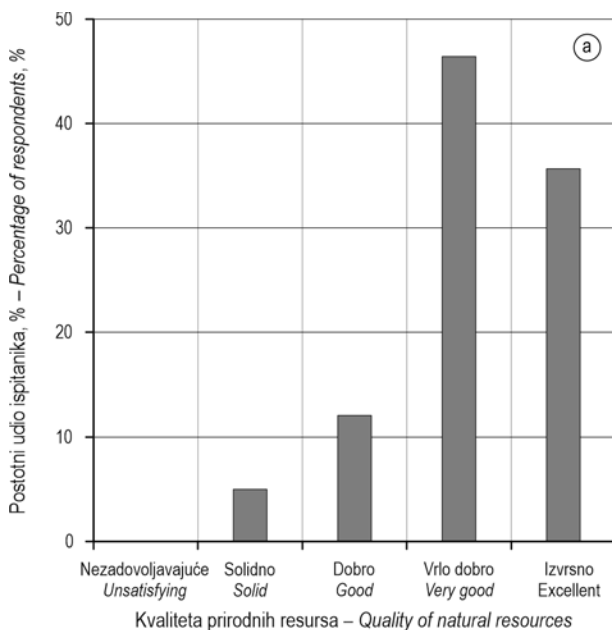
broj ostvarenih dolazaka odnosi na »nove turiste«, odnosno na one koji su na ovoj lokaciji prvi put. Sljedeća skupina ispitanika posjetila je ovo područje pet ili više puta te ona čini 13,3 %. Ovdje je bitno naglasiti da se to odnosi u prvom redu na domaće turiste. Najmanje udjela po broju posjeta čine turisti s tri ili četiri dolaska (slika 1a). Činjenica da

je gotovo tri četvrtine ispitanika (76,2 %) posjetilo Nacionalni park i njegovu širu regiju ljeti (slika 1b) govori o naglašenoj sezonalnosti. Tek 11,9 % ispitanika posjećuje tijekom proljeća, dok u jesen i zimi iznimno malo (slika 1b). Taj podatak ne iznenađuje, no daje na znanje kako je razlika u dolascima tijekom godišnjih doba velika.

Slika 1. Struktura broja posjeta (a) i struktura sezonalnosti posjeta (b)

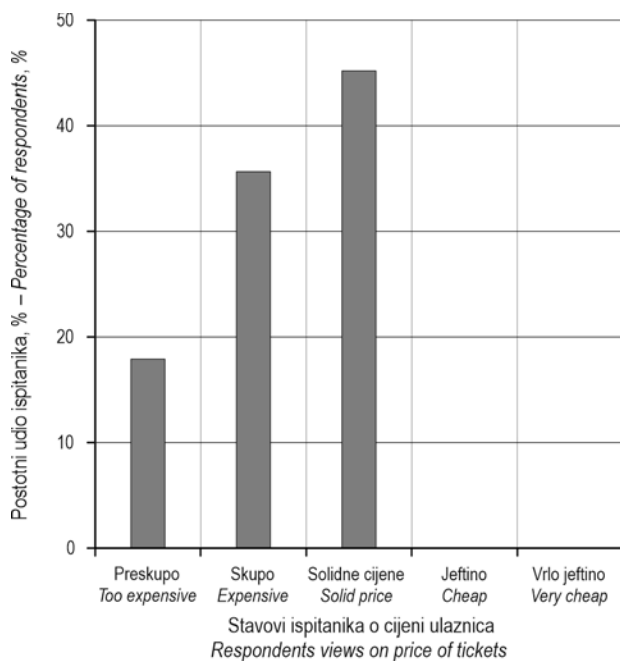
Fig. 1 Structure of number of visits (a) and structure of seasonality of visits (b)

Slika 2. Ocjena ispitanika o kvaliteti prirodnih resursa (a) i utjecaju ljepote okoliša na njihovo zadovoljstvo (b)

Fig 2 Respondents' assessment of quality of natural resources (a) and influence of environment beauty on their satisfaction (b)

Kvalitetu prirodnih resursa u širem području Nacionalnoga parka 47,5 % ispitanika ocijenilo je ocjenom vrlo dobro, a 35,6 % izvrsno, dok nijedan ispitanik nije bio potpuno nezadovoljan (slika 2a). Upravo prirodne ljepote (jezera, šume, biljke, životinje i sl.) 88,3 % ispitanika smatra najzanimljivije, a zadovoljava činjenica da ih velik broj smatra kvalitetnima. Na slici 2b vidljivo je kako je okoliš, odnosno subjektivna percepcija okolišne ljepote, utjecao na percepciju ispitanika. Na najveći broj njih (31,7 %) utjecao je jako puno, puno (26,7 %) i dovoljno (21,7 %), dok je udio ostalih odgovora manje zastupljen (slika 2b). Takvi rezultati upućuju na potencijal razvoja turizma temeljenoga na prirodi (ekoturizam) te mogu poslužiti kao polazište za poboljšanje trenutne situacije.

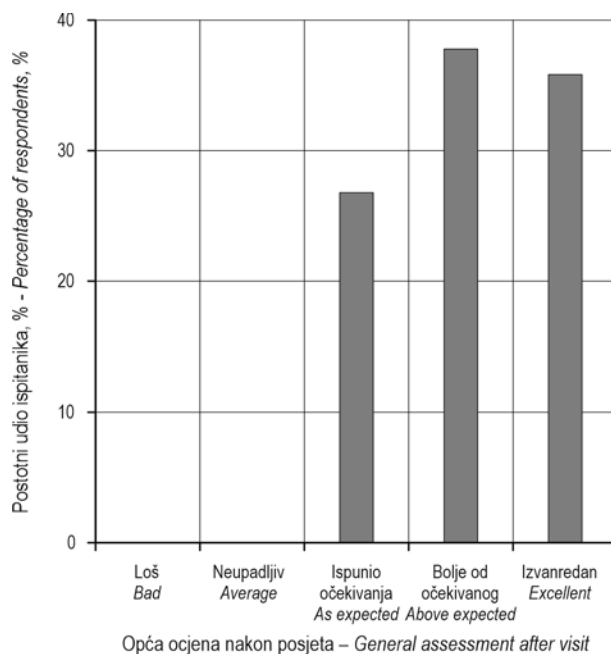
Slika 3. Stavovi o cijeni ulaznica

Fig. 3 Views on ticket prices

Cijena jednodnevnih ulaznica tijekom sezone (lipanj – rujanj) iznosi 300 HRK / 39,82 € po osobi (odrasli) za vrijeme do 15h, a nakon 15h cijena je 200 HRK/26,54 €. Za studente, grupe, djecu i osobe s posebnim potrebama postoje određeni popusti, a postoji i mogućnost kupnje dvodnevne ulaznice. Upitnikom su ispitani stavovi posjetitelja o cijeni ulaznica. Najveći dio ispitanika (46,7 %) cijenu ulaznice za Nacionalni park smatra prihvatljivom, dok je ostatku bila prilično skupa (35 %) i preskupa (18,3 %) (slika 3). U hrvatskoj široj javnosti vlada mišljenje da su ulaznice preskupe, pogotovo za veće

obitelji gdje bi za jedan takav izlet samo na ulaznice trebali potrošiti veću svotu novca. Prema tim rezultatima vidi se da ima različitih stajališta o tome jer se među ispitanicima gotovo pola izjasnilo da je cijena prihvatljiva. Iako cijela ulaznica u NP nije izravno vezana uz ekoturizam šire regije (Plitvičkih dolina), izuzetno je važno znati mišljenja posjetitelja koji u sklopu svoga posjeta Plitvičkim dolinama gotovo isključivo posjećuju Nacionalni park Plitvička jezera. U strukturi troška koji ima svaki posjetitelj cijena ulaznice u NP nije nevažna jer zapravo umanjuje kupovnu moć u kontekstu ekoturizma (npr. kupnja nekoga proizvoda i/ili usluge u OPG-u).

Kao što je već spomenuto, vrlo je bitno očuvati domaće prehrambene proizvode lokalnoga stanovništva ponudom turistima. Oko 80 % ispitanika želi kupiti domaće proizvode u Parku, dok ih je 60 % posjetilo pojedine OPG-ove s domaćim proizvodima, od kojih je 97,4 % bilo zadovoljno s uslugom i kvalitetom proizvoda. Od onih koji nisu posjetili neki od razloga tomu bili su nedovoljno vremena, nesigurnost u cijenu i kvalitetu, izbjegavanje kupovine s djecom, a neki jednostavno nisu pronašli takva mjesta.

Slika 4. Opća ocjena nakon posjeta

Fig. 4 General evaluation after visit

Ono što je u cijelosti najvažnije jest da turist na kraju svoga boravka bude zadovoljan posjetom određenoga mjesta. Slika 4 prikazuje ukupno zadovoljstvo ispitanika posjetom Plitvičkim dolinama.

Najveći postotak od 37,3 % ispitanika izjasnilo se ocjenom bolje od očekivanoga, zatim 35,6 % izvanrednom te 27,1 % ispitanika posjet je ispunio očekivanja. Ni jedan ispitanik nije bio u nekoj mjeri nezadovoljan. Takav rezultat daje dobru sliku o turizmu na području istraživanja te treba biti svjestan kvalitete koju ono ima, a tako i uvjeta za još veći razvoj. Na dodatno pitanje bi li preporučili posjet Nacionalnom parku ili plitvičkoj regiji, odgovor svih ispitanika bio je potvrđan, dakle 100 %, a to dovoljno govori o njihovu zadovoljstvu (Turkalj 2022).

Najveći broj ispitanika posjetilo je plitvički kraj prvi put, dok ih je 76,2 % došlo ljeti. Taj podatak dokazuje izrazitu sezonalnost turističkih posjeta tomu području. Stoga je potrebno obogatiti ponudu kako bi se gosta duže zadržalo, a posebice u drugim godišnjim dobima (jesen, zima) da se privuče pozornost turista i u tom razdoblju. Usporedno s time omogućila bi se dodatna zarada izvan sezone i stvorila nova radna mjesta za lokalno stanovništvo, od kojih mnogi rade sezonski (ljetni mjeseci) u Parku.

Velik broj ispitanika odgovorio je da je na njihov posjet utjecalo zanimanje za okoliš, pa tako i za ekoturizam. Ta činjenica svakako veseli i daje nadu u povećanje takvih turista. Zbog toga je potrebno pojačati suradnju lokalnih OPG-ova i Nacionalnoga parka kako bi se turistima dao još veći izbor i mogućnost doživljaja lokalnoga ambijenta.

Cijena ulaznica za Nacionalni park Plitvička jezera vrlo je često predmet brojnih nesuglasica među ljudima u Hrvatskoj. Dok neki govore da je ulaznica preskupa, pogotovo za putovanje s većom obitelji, nekima je ona prihvatljiva. Iz rezultata anketnoga upitnika gotovo pola se ispitanika (domaćih i onih stranih) izjasnilo kako im je cijena prihvatljiva, ali više od pola ispitanika ima relativno visoke mjesečne prilode pa to može biti razlog takva mišljenja. Poznato je da turistička kretanja ostvaruju i oni niže kupovne moći pa je teško pronaći pravi odgovor na ovu temu. Nacionalni park usprkos tomu ostvaruje ekstremno velike brojke posjećenosti pa nema potrebu za intervencijama, ali u tom slučaju pokušava napraviti kompromis te u mjesecima nakon sezone omogućuje turistima razne pogodnosti u obliku vrlo niskih cijena ulaznica te brojnih paketa u kojima su uključeni smještaj te poneke atrakcije ili aktivnosti. Veseli činjenica da nakon pandemijske krize prema statističkim podacima TZP Plitvičke doline broj domaćih turista raste, a pogotovo u zimskim mjesecima, što prijašnjih godina nije bio slučaj (Turkalj 2022).

Na ovom području istraživanja stvorena je gospodarski važna turistička destinacija, koja bez puno

truda i suradnje svih dionika zajednice ne bi bila moguća. Mjesta za napredak uvijek ima, a jednoglasni odgovor ispitanika da bi preporučili posjet ovoj turističkoj destinaciji, daje savršenu povratnu informaciju (*feedback*) te dodatan motiv za daljnji razvoj.

4. Zaključak – Conclusion

Ekoturizam kao specifičan oblik turizma danas dobiva sve više medijske pozornosti i postaje sve poznatiji zbog veće ekološke svijesti posjetitelja. Njegova najbolja definicija bila bi da je to turizam u kojem turisti podupiru zaštitu prirode i okoliša na turističkoj destinaciji gdje borave, kao i lokalnu zajednicu i njezinu kulturno-povijesnu baštinu. Takav turizam često je vezan uz područja sa zaštićenim prirodnim vrijednostima, npr. nacionalne parkove, što je u ovom radu slučaj. Razvojem ekoturizma utječe se na održivost prirodnih resursa i na dobrobit cijele zajednice. On naposljetku omogućuje velike koristi, no za tako nešto potrebna je sinergija svih dionika.

Hrvatska zbog svoje prirodne ljepote, zbog mnoštva zaštićenih područja i velikoga broja posebnosti ima mogućnosti za zadovoljavanje potreba svakojakih gostiju, od onih manje zahtjevnih zaljubljenika u prirodu te onih ekoturističkih fanatika. Kontinentalni turizam pomalo je zapostavljen i ne igra značajnu ulogu na turističkom tržištu u Hrvatskoj. Ulaganjem u njega, razvojem u pravilnom smjeru, kao što je slučaj na području Općine Rakovica gdje se ulažu veliki trud i naponi, Hrvatska može postati razvijena zemlja s bogatom ponudom ekoturizma ne samo na Jadranu nego i na kontinentalnom dijelu.

Jača promidžba vizije razvoja ekodestinacije kao najbolje opcije za turistički razvoj regije, bolja koordiniranost svih dionika oko te vizije, poticanje daljnega razvoja ponude pustolovnoga i kulturnoga turizma, agroturizma, gastroturizma, ekoturizma, koja atraktivnost temelji na ponudi autentičnoga doživljaja svih vrijednosti područja, isticanje Plitvičkih jezera kao glavnoga elementa privlačenja, a pri tome učinkovito zaustavljanje daljnega rasta smještajnih kapaciteta i turistifikacije područja – sve to pridonijelo bi bržemu razvoju širega područja u smjeru prepoznatljivije ekoturističke destinacije. Javna ustanova NP Plitvička jezera u tome treba preuzeti ulogu predvodnika jer takav razvoj pomaže i ostvarenju njegova mandata: očuvanja i osiguravanja preduvjeta za doživljaj vrijednosti područja (Plan upravljanja NP Plitvička jezera 2019).

Razvoj i umrežavanje ekoturističke ponude iznimno je važan. Nacionalni park kao glavni prirod-

ni privlačni čimbenik omogućio je razvoj okolnoga područja, a posebno područja Općine Rakovica. U posljednjih nekoliko godina sinergijom lokalne zajednice i Nacionalnoga parka stvorena je jedna od najposjećenijih destinacija u Hrvatskoj pod imenom Plitvičke doline. Brojne aktivnosti za rekreaciju, atrakcije, domaćinstva lokalnoga stanovništva i prirodne ljepote razlog su posjetiteljima da uz posjet Nacionalnomu parku svoj boravak produže te dožive ugođaj ovoga mjesta, što govori i slogan: »Dođite zbog jezera, ostanite zbog prirode i avanture«. To je upravo i definicija koju objašnjava ekoturizam, suradnja lokalnih dionika te Parka kao glavne destinacije.

5. Literatura – References

Anon., 2019: Službeni glasnik Općine Rakovica. <http://rakovica.hr/wp-content/uploads/2020/12/Sluzbeni-glasnik-Opicine-Rakovica-V-11-2019.pdf> (Posjećeno 7. 9. 2022.)

Antunac, I., 2001: Turizam: teorijsko-znanstvene rasprave. Institut za turizam, Zagreb, 279 str.

Bilen, M., 2008: Turizam i okoliš. Mikrorad, Zagreb, 200 str.

Breškić, T. M., 2022: Održivi razvoj ekoturizma na primjeru Nacionalnog parka Plitvička jezera. Završni rad, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 41 str.

Carić, H., 2006: Održivi turizam u deset koraka: Planiranje održivog turizma zasnovanog na baštini i prirodnom nasljeđu. Institut za turizam, ODRAZ-održivi razvoj zajednice, Zagreb, 73 str.

Figurić, M. 1996: Uvod u ekonomiku šumskih resursa. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 343 str.

Galičić, V., M. Laškarin, 2016: Principi i praksa turizma i hotelijerstva. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Sveučilište u Rijeci, 358 str.

Golja, T., 2008: Implementacija koncepcije održivog razvoja u turizmu. Magistarski rad, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Sveučilište u Rijeci, 148 str.

Lickorish, L. J., C. L. Jenkins, 2006: Uvod u turizam. Ekokon, Split, 328 str.

Miljak, T., L. Bačić, M. Kitić, 2012: Ekoturizam kao poticaj razvoja poduzetništva u turizmu na primjeru Republike Hrvatske. Učenje za poduzetništvo, 2(2): 323–331.

Ministarstvo turizma RH, 2013: Strategija razvoja turizma RH do 2020. Zagreb.

Nikočević, L., 2008. Održivi razvoj kulturnog turizma Istre. <http://heartofistria.org/index.php?id=110> (Posjećeno 13. 10. 2010.)

NP Plitvička jezera, Plan upravljanja (2019.-2028.), <https://np-plitvicka-jezera.hr/> (Posjećeno 5. 9. 2022.)

Ojurović, J., 2017: Uloga i značaj ekoturizma u turizmu Republike Hrvatske. Diplomski rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma »Dr. Mijo Mirković«, 72 str.

Općina Rakovica, <http://www.rakovica.hr/> (Posjećeno 7. 9. 2022.)

Petrić, L., 2003: Osnove turizma. Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, 57 str.

Posavec, S., K. Beljan, N. Cvjetković, 2016: Rezultati vrednovanja općekorisnih funkcija šuma u NP »KRKA«, Buk – glasnik Javne ustanove »Nacionalni park Krka«, 7(14): 14–20.

Turkalj, M., 2022: Uloga ekoturizma na području Nacionalnog parka Plitvička jezera. Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, 40 str.

TZP Plitvičke doline, <https://www.plitvickedoline.hr/> (Posjećeno 7. 9. 2022.)

Abstract

Role of Ecotourism in Plitvice Valleys Area

The paper analyzes the role of ecotourism in the area of the »Plitvice Valleys«, specifically the importance of ecotourism in the municipality of Rakovica, which is part of the wider tourist context of the National Park. »Plitvice Valleys« is a wider area that gravitates to the nearby Plitvice Lakes National Park. The historical development of tourism in this region is described, the forms of tourism are defined, and the emphasis is placed on an extremely important form of tourism - ecotourism. This type of tourism puts the preservation of nature and the environment first and is the main driver of tourism in the region in question. Through the systematic development of the offer of services, attractions and activities, the entire area around the National Park has turned into one of the most attractive tourist destinations in Croatia, called »Plitvice Valleys«. In order to analyze the supply and demand of this tourist market and the satisfaction of tourists, a survey questionnaire was created and conducted with visitors (time of collection: summer 2023, number of respondents: 60). The results include an analysis of the frequency of visits and their seasonality, an assessment of the quality of natural resources, an analysis of the impact of the beauty of the environment on visitor satisfaction, the attitudes of visitors towards the ticket and a general assessment after the visit. The conclusion is that we need to work on the offer and quality of off-season content, in order to spread summer tourism to other seasons, at least to some extent.

Keywords: tourism, ecotourism, Rakovica municipality, Plitvice Lakes National Park, offer, demand, forest ecosystems

---

Adrese autorâ – Authors' addresses:

Marin Turkalj, mag. ing. silv.
e-pošta: marin.turkalj1997@gmail.com
Doc. dr. sc. Karlo Beljan *
e-pošta: kbeljan@sumfak.hr
Prof. dr. sc. Stjepan Posavec
e-pošta: sposavec@sumfak.hr
Prof. dr. sc. Damir Barčić
e-pošta: dbarcic@sumfak.hr
Doc. dr. sc. Matija Bakarić
e-pošta: mbakaric@sumfak.hr
Sveučilište u Zagrebu
Fakultet šumarstva i drvne tehnologije
Svetošimunska cesta 23
10000 Zagreb
HRVATSKA

Primljeno (Received): 10. 11. 2022.

Prihvaćeno (Accepted): 28. 11. 2022.

* Glavni autor – Corresponding author